

his-i Fenn-i Mihanikıyye" de aynı materyalist doktrin bir başka konusunu teşkil etmektedir. Yazar eserinin son yazısında, fennin bu gerçekleri dururken hayalperest şiirlere rağbet etmenin, hatta böyle şiirlerde geçen meleklerin tebessümü, şeytanların cirit oynaması gibi evham ve hayalâtle meşgul olmanın mânasını anlayamadığını söyler.

Mukaddimede "şive-i ifâdece" sadeliği tercih ettiklerini belirten yazı heyeti dergideki yazıların çoğunda bu prensibe uymuştur. Sahibinin uğradığı malî sıkıntılara satışının düşük olması da eklenince 1885 yılı başlarında on ikinci sayıda derginin yayımına son verilmiştir. *Güneş*, XIX. yüzyılda pozitivist ve materyalist düşünceyi didaktik ve popüler seviyede telkin etmeye çalışan ilk yayınlardandır.

Derginin tam koleksiyonları İstanbul Üniversitesi, Âtîf Efendi ve Bursa İl Halk kütüphaneleriyle İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Beşir Fuad — Fazlı Necib, *Mektûbât*, İstanbul 1305, s. 83, 87, 114; Orhan Okay, *İlk Türk Pozitivist ve Natüralist Beşir Fuad*, İstanbul 1969, s. 50-53; a.mlf., "Beşir Fuad", *DİA*, VI, 5; "Güneş", *TDEA*, III, 409.

M. ORHAN OKAY

GÜNEŞ

Orhan Seyfi Orhon'un
(ö. 1972)

çıkardığı sanat-edebiyat dergisi.

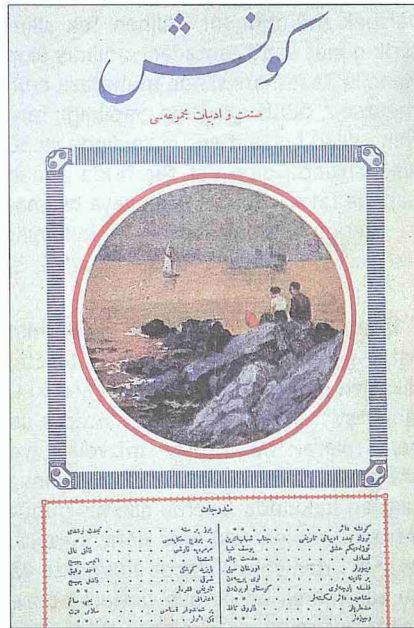
Cumhuriyet'in ilk yıllarında *Akbaba* ve *Papağan* gibi mizah, *Resimli Dünya* gibi çocuk dergileri çıkaran Orhan Seyfi Orhon 1 Ocak 1927'de *Güneş*'i yayımlamaya başlamıştır. On beş günde bir büyük boyda ve bol resimli olarak çıkan *Güneş* bu görünüşüyle bir ölçüde devrin magazin dergilerine benzer. Diwan şairlerinin ünlü beyit ve mısralarını resimleyen Münif Fehim ve Râtib Tâhir'in fantezi desenleri dışında dergideki şair ve yazarların fotoğrafları ve İstanbul manzaraları dergi sayfalarını süsler.

Bütün sayılarında mesul müdür olarak görünen Orhan Seyfi'nin ilk sayıya yazdığı imzasız takdim yazısı "*Güneş*'e Dair"de, eski veya yeni hiçbir edebî mektebe bağlı olmadıkları, sanat ve edebiyat hayatındaki durgunluğu gidermek için her nesilden, hatta birbirine zıt da olsa her çeşit fikir sahibine sayfalarını açacakları belirtilmiştir. Derginin yazı

kadrosu da bu niyeti doğrulamaktadır. Edebiyat-ı Cedîde, Fecr-i Âti ve Millî Edebiyat dönemleriyle bunların dışında kalmış pek çok imza dergide yer almıştır. Şiirleriyle Ekrem Reşid (Rey), Faik Âli (Ozansoy), Celâl Sâhir (Erozan), Sâlih Zeki (Aktay), Şükûfe Nihal (Başar), Abdullah Cevdet, Emin Recep, Midhat Cemal (Kuntay), Enis Behiç (Koryürek), Orhan Seyfi, Yusuf Ziya (Ortaç), Nâzım Hikmet (Ran), Sabri Esat (Siyavuşgil), Suud Kemâleddin (Yetkin); hikâyeleriyle Cemil Süleyman (Alyanakoğlu); deneme ve edebî yazılarıyla Ahmed Hâşim, Cenab Şahabeddin, Sadri Edhem (Ertem), Reşat Nuri (Güntekin), Kâmrân Şerif, Ali Cânib (Yöntem), Halil Nimetullah (Öztürk); hâtıra yazılarıyla Celâl Esat (Arseven), Ercümen Ekrem (Talu), Mehmed Rauf *Güneş*'in yazar kadrosunu teşkil etmişlerdir.

Derginin edebî muhtevası, o yıllardaki diğer dergilerin hamâsi-siyasî havasıyla pek paralellik göstermez. Özellikle "*Güneş*" imzasıyla yayımlanan baş yazıların hemen tamamı edebiyatla ilgilidir ve bunlarda zaman zaman sanat değeri taşımayan heyecan edebiyatını hoş görmedikleri de ifade edilmiştir. *Güneş*, yayın hayatı boyunca genel olarak bir sanat ve edebiyat dergisi olma vasfını korumuştur.

Orhan Seyfi Orhon'un yayımladığı *Güneş* mecmuasının ilk sayısının kapağı

Bütün koleksiyonda 100'den fazla şiir, bir o kadar edebî makale ve tenkitle on iki hikâye çıkmıştır. Ölümüne dolayısıyla 3. sayı Süleyman Nazif'e, 11. sayı Ahmed Hikmet'e (Müftüoğlu) tahsis edilmiş, 16. sayı da "Adalar" özel sayısı olarak çıkmıştır. *Türk Teceddüd Edebiyatı Tarihi* (İstanbul 1924) münasebetiyle Cenab Şahabeddin'le İsmail Habip (Sevük) arasında dört büyük makale ile süren bir tartışma da (sy. 1, 4, 6, 8) dergide yayımlanan önemli yazılardandır.

Güneş, takip ettiği çizgi itibarıyla Millî Edebiyat akımı içinde yer alır. Şiirlerin çoğu hece vezniyledir, kullanılan dil de hemen hemen aynı doğrultudadır. Halil Nimetullah'ın felsefî denemelerinde çağdaşlık, akılcılık ve inkılaplarla ilgili fazla aşırı olmayan bir yaklaşım dikkati çeker. Dergide Nâzım Hikmet'in "Kitâb-ı Mukaddes" adıyla yayımlanan şiiri, semavî kitaplara karşı şiddetli ve olumsuz tavrıyla türünün tek örneği olarak kalmıştır.

Ancak dokuz ay çıkabilen ve 1 Ekim 1927 tarihli 17. sayısı son bulan *Güneş*'in koleksiyonu İstanbul'da başta Beyazıt Devlet, İstanbul Belediyesi Atatürk ve Hakkı Tarık Us kütüphaneleri olmak üzere çeşitli kütüphanelerde mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Hasan Duman, *Katalog*, s. 125-126; "Güneş", *TA*, XVIII, 192; Meral Dağlı, "Güneş", *TDEA*, III, 409.

M. ORHAN OKAY

GÜNEŞ KURSU

Plastik ve yarı plastik sanatlarda güneşi sembolize eden ışıklı veya ışısız disk
(bk. ŞEMSE).

GÜNEŞ SAATI

Bir kadran ile bunun üzerine dikili bir milden oluşan ve gölge hareketi sayesinde vakti tayine yarayan basit bir alet.

Mekanik saatlerin henüz bulunmadığı veya yaygınlık kazanmadığı devirlerde günün vakitlerini belirlemede kullanılan güneş saati, genellikle taş veya maddeden yapılan bir levha üzerine kazanmış göstergelerle gölge veren bir milden ibaret basit bir cihazdır. Bilinen ilk örnek eski Mısırlılar'a kadar ulaşmakta ve III. Touthmosis (m.ö. 1504-1450) zamanında yapılan bu saat halen Berlin